

вивільнитися, то в поезії Я. Павуляка він немовби відкриває одну з граней «одкровення» та очікує народження українства.

Я. Павуляк у поезіях завдяки афористичності думки та художньо покласифікованим цінностям і поняттям акцентує увагу на шевченківських ідеях, які підштовхують особистість до руху. Велич Кобзаря постає як загальнолюдський символ свідомого вибору бути українцем. Я. Павуляк захоплюється цією непересічною особистістю, шукає в ній натхнення та впевненість.

Таким чином, рецепція постаті Т. Шевченка у творчості Я. Павуляка не просто художньо окреслена, найперше, що вона виявила, це сакральне світосприйняття видатного українця, його месіанську роль у житті свого народу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Горак Р. Українські історії. Повернення додому. Львів: Апріорі, 2018. 580 с.
2. Павуляк Я. Могили на конях. Поезії. Тернопіль: «Астон», 1999. 64 с.
3. Ушкалов Л. Шевченко від А до Я. Львів: Видавництво Старого Лева, 2018. 80 с.
4. Ярема К. Із Шевченковим словом у серці. Ярослав Павуляк у споминах / упорядник О. Смоляк. Тернопіль, 2017. С. 28 – 92.

*Райбедюк Галина,
кандидат філологічних наук, професор,
Ізмаїльський державний гуманітарний університет,
raibedyuk@ukr.net*

ШЕВЧЕНКОВЕ СЛОВО В ХУДОЖНІХ РЕФЛЕКСІЯХ ПОЕТІВ УКРАЇНСЬКОГО ПРИДУНАВ'Я

Репрезентуючи пасіонарну енергетику та глибинну сутність духовного світу української нації, геніальне слово Тараса Шевченка повнокровно увійшло в субстанційну плоть красного письменства. Поряд із науковими осягами, його феномен був і залишається невичерпним джерелом художніх рефлексій, що

засвідчує багата поетична шевченкіана не тільки української, але й світової літератури. І якщо діалог Шевченка, філософсько-естетичні паралелі та взаємовідлуння його слова у творчості «канонізованих» класиків і багатьох знаних сучасних авторів доволі рельєфно прописано в українському літературознавстві, то Шевченківський текст маловідомих репрезентантів регіональної літератури сьогодні потребує детальнішого висвітлення.

На міцному Шевченковому ґрунті постала лірика талановитого грона поетів Придунав'я – найпівденнішого регіону України: Михайла Василюка, Валерія Виходцева, Таміли Кібкало, Галини Лисої, Володимира Реви, Володимира Сімейка. Ідейно-змістові координати палітри і слова кожного з них великою мірою сформувало слово Кобзаря, а спільну візію художньої історіософії визначило усвідомлення реального й розкриття символічного смислу існування Придунав'я в його культурно-історичному бутті як органічної частини України.

Творчість придунайських поетів поєднує з великим попередником чимало суголосних і перехресних текстуальних аспектів. Шевченківські мотиви, цитатний матеріал, епіграфи, ремінісценції є тими інтертекстуальними кодами, котрі оприявнюють крізьчасовий діалог їхніх художніх свідомостей. Так, у ліриці М. Василюка, за його ж словами, *«вчуваються сполохи дум Кобзаревих»*. Т. Кібкало веде глибоко особистісну «розмову» з поетом у вірші *«Якби прокинувся Тарас...»*. В. Рева у своєму віртуальному діалозі з Шевченком (*«Якби послунав ти, Тарасе...»*) зізнається, що до витоків духовності його привели *«яскраво-синє небо України / і золота Тарасова зоря»* [3, с. 111].

Взорування на Шевченкове слово як важливий естетичний пріоритет виразно прочитується у віршах М. Василюка, що засвідчує вже сама назва його програмового вірша *«Заповітне»*. Під пером ізмаїльського митця у різних контекстах постають ремінісценції з Шевченкових творів: *«А місяць, як вінок, / уповні / Лле рясно сяйво на Дунай, / Що хоч при світлі його в човні / “Причинну” Кобзаря читай...»* [3, с. 17]. В. Рева задля підсилення ідейного звучання поетичного вислову активно послуговується епіграфами (вірш *«Поміж людьми»*, поема *«Провидіння»*), нерідко й фрагментами текстів Шевченка. Як

художню ілюстрацію можна навести рядки вірша «Код Всесвіту...», до сюжетики якого уведено слова з «Подражання Іезекіїю»: «*“Дні беззаконія і зла” / впадуть під ноги, наче тіні, / розтануть, як тюремний іній, – / у душах розцвіте весна!*» [5, с. 22]. У деяких творах подібні імперативи звучать декларативно («*Веди, Тарасе, без вагання!*», «*Поведи пророчим словом!*»), що дещо знижує естетичний рівень тексту.

Кожен із придунайських авторів в індивідуальному ключі переосмислює ідейно-художні «клейноди» Кобзаря завперш як духовні заповіді, сакралізуючи його постать у просторі власної художньої реальності: «*Це наш поет велінням Божим, / Все переживши серцем сам, / Поставив СЛОВО на сторожі, / Мов заповіт залишив нам...*» [3, с. 71]. У різних іпостасях постає Шевченко як поет національний у ліричному ореолі придунайських авторів: «Кобзар – син народу» (В. Сімейко), «незабутній геній наш» (Т. Кібкало), «наш Тарас» (В. Виходцев), «Пророка мужній дух» (М. Василюк), «великий рівноапостольний Тарас» (В. Рева). Для татарбунарської поетки Г. Лисої «Кобзар» – «це наша Україна», «доля наша гідна».

Водночас, придунайські митці слова вітають світову велич Шевченка, апологетизуючи його творчість як уселюдський скарб: «*Кобзар на теренах Вкраїни / несе пісні за небокрай*» [3, с. 110]. У такий спосіб вони увиразнюють іманентне українському генію унікальне «щасливе перетворення: поезія, породжена злобою дня, живе вічно; поезія, зміст, характер, призначення якої безпосередньо національні, набуває загальнолюдського значення, виростає до світових масштабів, стає «родовим» явищем людського духу» [1].

Найвиразніше відлунує в діалозі поетів Придунав'я з Шевченком «національний сенс екзистенціалів літературної присутності» [2, с. 159]. Ця ідейно-аксіологічна паралель постає на рефлексійно-аналітичному й, водночас, на інтуїтивно-духовному рівні в мотивному та образно-символічному віддзеркаленні. В означеному сенсі фундаментальне кредо придунайських митців, суголосне Шевченковому, визначила тріада «народ-козак і Україна» (М. Василюк), текстуалізована в лейтмотиві козацької слави. Цей «триєдиний

художній синтез історіософських понять в естетичній концепції придунайських авторів оприявнює історичний хронотоп, структурований сюжетно-образними маркерами козацької доби як символу героїчного минулого українського народу» [4, с. 60]. Його смислове наповнення функціонує в типологічному річищі глоризованого Шевченком козацтва романтичного періоду його творчості. Відповідні художні рефлексії репрезентує вагомий корпус творів придунайських поетів: «Бандурі» М. Василюка, цикл «Козацькі люльки» В. Виходцева, «За волю» В. Сімейка. Простежуємо у творах цього тематичного плану близькі до Шевченкових образи історіософської семантики («могила», «воля/неволя», «слава»).

Продовжуючи шевченківські традиції романтичної лірики, кожен із придунайських поетів уводить до партитури авторського тексту образ кобзаря. На особливий статус тут претендує кобзарська тема ізмаїльського поета-бандуриста М. Василюка, члена Спілки кобзарів України, керівника створеного ним музичного колективу «Кобзарська дума». М. Василюк близький до Шевченка своїм розумінням сакрального призначення кобзарства, апологетизацією образу кобзаря як символу національного поета-пророка, носія історичної пам'яті українського народу: *«Ми – кобзарі! За нашими перстами / Несмертні душі пращурів ячать. / І вольні думи – вольними вустами / Їх правдомовним голосом звучать»* [3, с. 13].

Творчість кожного з придунайських поетів акумулювала пасіонарну енергетику та історіософський провіденціалізм Шевченка: *«Оживуть степи, озера, / І не верстовії, / А вольнії, широкії / Скрізь шляхи святії / Простеляться...»*) [6, с. 284]. Кобзареві світлі профетичні візії України в художніх рефлексіях митців Придунав'я текстуально оприявнені у віталістичному прогнозі, що його афористично сформулювала Г. Лиса: *«...Україні вічно жити! / Бо в кожній хаті – ПРАВДА є»* [3, с. 71].

Отже, навіть побіжний розгляд порушеної наукової проблеми свідчить, що шевченківський текст визначає концептуальні сенси поетичного слова митців

Придунав'я, структурує сутнісні грані естетичної свідомості кожного з них. Їх фахове дослідження, сподіваємось, належить недалекому майбутньому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дзюба І. М., Жулинський М. Г. На вічному шляху до Шевченка. URL: <http://litopys.org.ua/shevchenko/shev1.htm>.
2. Іванишин П. В. Національний спосіб розуміння в поезії Т. Шевченка, Є. Маланюка, Л. Костенко : монографія. Київ : Академвидав, 2008. 392 с.
3. Поміж Дунаєм і Дністром. Серія «Поезія Буджака» / упор. Г. Б. Райбедюк. Ізмаїл : Ірбіс, 2020. Вип. 1. 140 с.
4. Райбедюк Г. Б. Інтертекстуальна парадигма художньої історіософії українськомовних поетів Придунав'я. Наука і освіта українського Придунав'я : виміри, виклики, перспективи: колективна монографія укр. та англ. мовами. Ізмаїл : РВВ ІДГУ-СМІЛ. 2020. С. 56–78.
5. Рева В. А. Обітниця любові. Київ, 2013. 144 с.
6. Шевченко Т. Г. Зібрання творів: у 6 т. Київ: Наукова думка, 2003. Т. 2: Поезія 1847–1861. 784 с.

Сіткар Віктор,

кандидат психологічних наук, доцент

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка,

Sitkarv@gmail.com

Сіткар Наталія,

вчителька, Тернопільська ЗОШ I-III ступенів № 13

імені Андрія Юркевича,

Sitkarv@gmail.com

Сіткар Степан,

кандидат педагогічних наук, викладач,

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка,

Sitkarv@gmail.com

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДУХОВНОГО НАСТАВНИЦТВА ТАРАСА ШЕВЧЕНКА ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Як зазначає Петро Кралюк [5], творчість Тараса Шевченка сьогодні як ніколи актуальна. Майже 200 років тому він у плані культурному постав проти